

ГОРЬКИЙ, декабрь 27. (СЭТА-ның корр.). СЭКП-нің Горький обкомунун пленуму болуп, органикастың айтырымын чыгарып, Партияның Горький обкомунун бирги секретары эш М. Г. Ефремовту СССР-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын орадакчысына тоюулааны биле холбаштыр, ону партиянын Горький обкомунун бирги секретары болгаш биринчи секретары хулаагайындан плетун хостан. СЭКП-нің Горький обкомунун бирги секретарына эш К. Ф. Катушевти сойлап.

СЭКП ТК-ның Бирги секретары эш Л. И. Брежнев пленумуну ажалына киргизген.

Пленумуну киргизилерине чылым-биле утуктурган эш Брежнев пленумга делтергендей чыга чыгаалааш, СЭКП-нің болгаш Совет чакыткы делетей база шоткии политикаынын айтырылгына, чурттуу улус ажалынын улам мыйа хоскудериин херезге партия органикастыларын болгаш бүгү совет улустун мурунла турар сорулгаларга доктаган.

(СЭТА).

ЭШ БРЕЖНЕВ ГОРЬКИЙДЕ

ГОРЬКИЙ, декабрь 27. (СЭТА). СЭКП-нің Горький обкомунун пленумуну ажалына киргизген. СЭКП ТК-ның Бирги секретары эш Л. И. Брежнев «Красное Сормово» заводда чорал болгаш сормовочулар анаа чуректии ханымчалар байыр чедирип турган. Ол ээин хой цехтерге барып, судуу тузуну ол кайгачык узат, будургулестеги техникте депиштинин перектепчилерин дугайында заводтун ажалынын биле болгаш будургулестеги биле беседа кылган.

Л. И. Брежнев Горькийде автомобиль заводунга база чоран. Автомобиль тузукчулар ону чылым-биле чуректии ханымчалар уткан. Автомобиль удузчулар-биле болгаш будургулестеги беседаларга автомобиль удузчулар улам мыйа хоскудериин талаш-биле чурттуу мурунла турар сорулгалар-биле холбаштыр будургулестеги эш чугула айтырылган көргөн.

Эш Л. И. Брежнев хоорайда чуртта болгаш култуура-амырал тузуну чоруп турары-биле, ажалы чоннарын амыралы-биле танышкан.

СЭКП-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын орадакчысы М. Г. Ефремов, СЭКП-нің автомобиль удузчуларын министр А. М. Тарасов, СЭКП-нің Горький обкомунун бирги секретары К. Ф. Катушев, Горький ажалынын директору М. А. Юрков, Горький-нің автомобиль заводун директору П. И. Киселев болгаш оон-лаа эштер ол беседаларга кирешкен.

Кеэзе эш Брежнев Горький хоорай-биле танышкан болгаш ол-ла хун Москвага чорупкан. (СЭТА).

КУРҮНЕ ПЛАНЫ КҮҮСЕТТИНГЕН

Урмектеп садыглар бараан саарылгазынын 1965 чылга доктааттыгын курүне планы хуусаа бетинде — декабрь 27-де куусеттинген.

1965 чылда курүне болгаш кооператив садынын урмектеп садыглар бараан саарылгазынын кемчээли 103 миллион ажал рубль болуп болгаш эрткен чылдынга бодаарга, денештирген өртектер-биле алырга барык 10 хуу эзер.

Украин ССР-нің улетпүрүнүн ажалы чоннары будургушкунуну кемчээлини болгаш продукциянын эш чугула хевирлеринин хой нурууун будургушкунуну талашы-биле 1965 чылдын планын хуусаа бетинде куусеттинген. Чыл төнчүзүнге чедир пландан ажыр чүс-чүс миллион рубльдин улетпүр продукциянын будургушкунуну.

Латвиянын улетпүрү нити продукциянын болгаш кылыгларын эш чугула хевирлеринин хой нурууун будургушкунуну биле 1965 чылдын планын куусеттинген. Күш-ажылдын будургушкунуну өстүрер болгаш продукциянын бот-үнезин чингедир талашы-биле чыл оналгалары ажыр куусеттинген.

СЭКП-нің XXIII съездинге төлөптиг ужуражыр дээш чарышка Белоруссиянын улетпүрүнүн ажалдакчылары күш-ажылчы эки чедикшиктерин чедип алган. Будургушкунуну нити кемчээлини болгаш эш чугула кылыгларын хой нуруу-зуну талашы-биле бо чылдын курүне планын олар куусеткен. (СЭТА).

(СЭТА).

ЭРТИП ТУРАР ЧЫЛ БОЛГАШ КЭЭП ТУРАР ЧЫЛ—СОВЕТ КИЖИ

Совет улус ажал-агайын хажудеринин план-нарын делетей паралакынын канчаар бижи турарын хайгааран турар кижини оналганга мыйа байдалды эскерип барып шыгаас: барын чүктүн улус-улус солдунары болгаш журналидалар ол планнарын боттууга ам чигинмес апарган. Ол черде билдингир — совет планнар боттуу болгаш куусеттингир турар дээрин амырал туралгай көргүзүп турар. Оон чиктеринин бирээни: чонуну материалдыг чагай чоруну көздүрүн 1965 чылда СССР-ге канчаар планнаа болгаш ол талашы-биле чү чедип алдыны болуп.

1964 чылдын декабрыда Дээди Советтин сессиясында СССР-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. Н. Косыгинин улус ажал-агайын хажудеринин курүне планынын дугайында илеткелдине чиктерге Дээди Советтин VII сессия-зынга СССР-нің Курпаланын даргазы Н. К. Байбаковтун илеткелдинин «1965 чылда улустун амырал денелер дугайында хемчеглер» деп болуп денелерге-ле барылаа четир.

Ол илеткелдерден ушта бижилтерин алырга-ла толугай чыгаал турар.

А. Н. Косыгин: 1965 чылда ажалчынарнын болгаш албан-хаакчыларын ажал телевири ортумаа-биле 4,5 хуу эзер, а оларын сангыта 2 миллион 800 мун кижини немешкен.

Н. К. Байбаков: 1965 чылда ажалчынарнын болгаш албан-хаакчыларын ажал телевири 3,5 хуу эскер, а оларын сангыта 3 миллион 600 мун кижини немешкен.

ШЫН

СЭКП Тыва обкомуну, Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Өртөө 2 көп.

БОТТАРЫНЫҢ АДАЛАРЫНГА ТӨЛӨПТИГ БОЛУР

ВЛКСМ ТК-ның VIII пленуму

ВЛКСМ ТК-ның декабрь 27-де ажалыткан VIII пленуму совет улустун революсту, дайынчы болгаш күш-ажылчы чакчыларынга анык-тарын кижизилерине тураспааттынган. Эвилделешкен республикалар-нын комсомол ТК-ларын, обком-нарын болгаш крайкомнарын секретары, партия болгаш совет ажалдакчылар, Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флотунун Политиктиг Кол-аргелелинин ажалдакчылары, министрстволарнын, ДОСААФ организацияларнын, чогаалчы эвилдеринин, аныктар солдунарын болгаш журналидалар-нын төлөлекчилери пленумуну ажалына киргизип турар.

ВЛКСМ ТК-ның Бирги секретары С. Павлов пленумуну ажалыткан. Белоруссиянын ВЛКСМ-нин Бирги секретары Г. Жабицкий биле ВЛКСМ-нин Иваново обкомунун Бирги секретары А. Демидов аныктар ортууга кижизилелер ажалдын будургулазынын дугайын чыгаалаан.

Республиканын комсомолу революсту идеялар, политиктиг билгилер аныктарын будургай болган турарын чүктүп турар деп, Г. Жабицкий демделген. Белоруссиянын үш чүс мун ажыр оолдар, кыстары ам политиктиг чырыдышкыннын системазында марксисч-ленинчи теорияны өөрөшүн турар. Диспуттарга, кежаалерге болгаш хуралдарга, революсту алдарын клубтарына, маевкаларга болгаш манифестацияларга аныктар болза революсту демиселдин алыс утказын өөрөшүн ап, боттарынын амырал-чуртталганын бекит утка-биле додургуш, ол амырал-чуртталганы Илчигинин биле денештирп, дүштүрүп турарлар.

Аныктарын шериг-патриотчу кижизилелерине илеткелчи онза кичазыгын салган. Республиканын чекте болгаш район бургулесте комсомолдар Совет Армиянын кезектерин болгаш партизаннар бригадаларын аныктарын ажал-керекте-ринин дугайын чыгаалаан.

Аларын күш-ажылчы астафеталар болуп орун Черновцы областын «Кызыл партия» колхозун аныктарын ажал-керекте-ринин дугайын чыгаалаан.

Пленум ажалын дун ургулчуну (СЭТА).

Москва.

Молдован саянал берген.

Целиноград областа «Дөрүчье» совхозтун төп козанында бекит тураскаалыг кырында трактор турар. 1954 чылдын тураскаалыг тазында ол трактор шөгө болгаш асти изөөн. 50 чылдарын аныктарын эрес-маздырлыг чоруну дугайын ол машина целинчилерин чаа салгалыг сагындырып турар. Казахстанда мыйа тураскаалыг чүүлдер хай дээрин Казахстаннын ВЛКСМ ТК-нын бирги секретары У. Джинонов чыгаалаан. Республиканын аныктары Казахстаннын комсомол-лазынын «өгүзүлүн талашы-биле материалдарын чымы, комсомолчу адаларын музейин тургузуп турар.

Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флотунун Политиктиг Кол-аргелелинин начальниги, армия генералы А. А. Елишев пленумга санал берген, аныктарын шериг-патриотчу кижизилелеринин чугулазын демделген.

Алардыг тудужу, Братскте болгаш барганартын бирээни Б. Гайнулинин пленумга бижээ чыгаалын пленумуну киргизчилери уагуз сурук киргизиле динчээ.

Комсомолдун III съездинин делегалы Л. Шушпанов, Ленинчи шапталдыг лауреалы, режиссер Р. Нармен, Ленинчи шапталдыг лауреалы, журналист В. Песков, ужузчу-комсомол Ю. Гагарин, СССР-нің ДОСААФ ТК-зынын даргазы, армия генералы А. Л. Гетман, ВЛКСМ-тин туралы талашы-биле Төп чөвүлелинин даргазы А. Х. Абуков болгаш эскер-деза Жданов аттыг колхозтун илчилери кышка эки белеткенен. Иш-лаанар.

Пленум ажалын дун ургулчуну (СЭТА).

Москва.

Молдован саянал берген.

Целиноград областа «Дөрүчье» совхозтун төп козанында бекит тураскаалыг кырында трактор турар. 1954 чылдын тураскаалыг тазында ол трактор шөгө болгаш асти изөөн. 50 чылдарын аныктарын эрес-маздырлыг чоруну дугайын ол машина целинчилерин чаа салгалыг сагындырып турар. Казахстанда мыйа тураскаалыг чүүлдер хай дээрин Казахстаннын ВЛКСМ ТК-нын бирги секретары У. Джинонов чыгаалаан. Республиканын аныктары Казахстаннын комсомол-лазынын «өгүзүлүн талашы-биле материалдарын чымы, комсомолчу адаларын музейин тургузуп турар.

Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флотунун Политиктиг Кол-аргелелинин начальниги, армия генералы А. А. Елишев пленумга санал берген, аныктарын шериг-патриотчу кижизилелеринин чугулазын демделген.

Алардыг тудужу, Братскте болгаш барганартын бирээни Б. Гайнулинин пленумга бижээ чыгаалын пленумуну киргизчилери уагуз сурук киргизиле динчээ.

Комсомолдун III съездинин делегалы Л. Шушпанов, Ленинчи шапталдыг лауреалы, режиссер Р. Нармен, Ленинчи шапталдыг лауреалы, журналист В. Песков, ужузчу-комсомол Ю. Гагарин, СССР-нің ДОСААФ ТК-зынын даргазы, армия генералы А. Л. Гетман, ВЛКСМ-тин туралы талашы-биле Төп чөвүлелинин даргазы А. Х. Абуков болгаш эскер-деза Жданов аттыг колхозтун илчилери кышка эки белеткенен. Иш-лаанар.

Пленум ажалын дун ургулчуну (СЭТА).

Москва.

Молдован саянал берген.

1965 ч. ДЕКАБРЬ 29 СРЕДА № 307 (6325).

Өртөө 2 көп.

Хураганнар көвүдээн

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле).

Тал бригаданында 19 кодон хойну ажалчылар ажал апарган. Акжонку Ондар Ажын ам төрөөн 101 кодонда 101 хураган мен-де алган. Кара-Дытта Сат Дуван Байырын төрөөн 51 кодонда хура-ганнар серек доорук турар.

Оон-биле чегерелешир. «Күш-ажылдын хосту» колхозтун Эдил-Хем бригаданында хойчулар Кыргыс Чолдо-оолдун, Саидово Ке-сидун, Кыргыс Сенджинин кодон-нарында ээин хой баш чаш хура-ганнар немешкен.

Бистин республиканын херекчилер кооперациянын бүгү ажалдакчыларынга Талды районун коллективинин кыгыры-биле Бин-Хем районун садыг болгаш хой-чигитинин чеме-ниге черлеринин кижилери танышкан, ону изин-биле деткээ.

Районун коллективини чеди чылдын сөөлү айынын бараан саарылгазынын планын он хонук бурунгаар куусеткеш, республикада калбарган чарыштын мурнакчылары болганнар. Кооперация ажалдакчыларын ол чедикшикни СЭКП-нің XXIII съездинге белек болуп.

«Сүт-Хөл» совхозтун хоочун трактористи Ондар Сыган СЭКП-нің XXIII съездинге күш-ажылчы чаа белеттерин ужуражыр дээш, тракторлар сепээр хун нормазын ургулчу ажыр кууседип турар.

ЧУРУНТА: Ондар Сыган «ДТ-54» тракторист септер турары. Фотоу С. ФЕОКТИСТОВУУ.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Татар АССР. Республиканын улуз химиязынын ма-най—Казаннын органиктиг синтез заводуну кү-чүзү өзүп турар. Политиктиг чаа будургаасын бо хунерде ажалгалга кирип турар.

СЭКП-нің XXIII съездинге алдар болдурган эл-чегге турушчушаа, тудуужулар, элекчилер, прбюр-жулар, ажалгалга кирикчилер төлөветтинген со-рулазынча бузуредиг бар чорур. Хоолай дамчыды-чылары болгаш апараттарын эрттеринге химия бу-дургулестерин тузун калбартырып идекейлиг кирилген дээш, чоокта чаа Ленин ордени-биле ша-наткан Сергей Михайлович Чернышевту бригадизм

оюуштырган. Оон улурткан коллектив болдуну ажалын баштайг дооснаарын бирээш болуп, ам өскөдөргө тузалаашып турар. Татариянын чик өртек-тин нефть газдан алдыган баштайгы полнотили-нин чурт улаас амыр.

ЧУРУНТА: (солгай талашында он талашында) — бригадизм С. Чернышев, элекчилер М. Таратин, М. Искитов, В. Демченко, Р. Насибуллин полноти-лен будургулестин чектерин ажалгалга кирир объектинде турар.

Фотоу Б. Мясниковтуу. СЭТА-ның фотоушканы.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм болуп съездинге барааладып турар.

Чоон-Хемчик районун СЭКП-нің XXIII съездин аттыг колхозуну ажал-ишчилери Бора-Булак хову-зуну делгем олардын шигээдин.

«УТКА» 25 чымы совхозтун Акжонку Ондар хойну оол-дактын масалыг апарган. Ында Монгуш Кудерин кыштаанда 131 хойну оолдактын барымдалаан, хойжура үш сакмачикти быжы-лаан. Комсомолчу сакмачик Мар-та Монгуш 45 чаш хураганны өстүр азыран бээр хуушкен. «Ной-рал» совхозтун Шанчыда Кыргыс Дамба-Хурач 231 хураган менди алган. Хойчулар ол чедикшикни СЭКП-нің өм бол

Демир орук шугунарны септеринин болган тууралык уезинде хову байлаларында реал-терин кичирер дериглеринин технологияны ажалдап кылган дээр 1966 чылдың Ленин шайналы тыпсыры-биле УССР-ниң Эртемгер академиясының Е. О. Патон аттыг электротехника институтунун бөлүк ажалдакчыларын кичирген. Тускай пессидер негетинер узуу, мындагы 800 метр номералг реалтер пессидер аар орток-тис-биле дамыгаар чорукту барык-ла шутт кызыр арганы ол дериглерин ажалдаар чорук берип турар. Релье-капаланы чав дерин негеттеркенден экономикалык ажал чутга 1965 чылда безин 3,5 миллион рубль болуп турар.

Соодай талазында оң таазагыч — институт килдиз эргелекчиле, УССР-ниң Эртемгер академиясының корреспондент кичирер, техникти эртемгеринин доктору Владимир Константинович ЛЕБЕДЕВ, тускайыткан маанилаларын килдизинин начальниги, инженер Василий Алексеевич САХАРОВ, килдиз лабораториянык удуруткучу, улут эртем ажалдакчы, техникти эртемгеринин килдизинин Сергей Иванович КУЧУК-ИЩЕНКО болган харылаалык килдизинин технологиянык килдизинин бөлүк удуруткучу Сергей Александрович СОЛЖОВНИКОВ олар чав деринин дузазы-биле килдизинин кичирер турар.

Фото Ю. МОСЕНЖИНИН.
СЭТА-ның фотохроникасы.

ЧҮНҮ ЭКИ, ЧҮНҮ ЧЕТПЕС ДЕП САНААНЫЛ?

(Каа-Хем районунун партия конференциясындан)

СЭКП ТК-ның март Пленумунун шийирлерин амыдыралга боттандырар талазы-биле Каа-Хем районунун партия организациялары, тускай эртемгерлер, колхозчулар болган район партия организациялары баштайгы чылда багай өвс ажалдаан. Чамдык ажал-агылар, оларын партия организациялары, коммунистер болган мурнакчы кичирер ажал-агыжы чедикшиктерин канчап чедип алган дээр дугайында чугаана, сан-фактыларын районунун партия конференциясына диннаары тааланчыл болган.

Районун колхозтары курунеч сүт, айт, дук саларынын планчыгын амыр куусеткен. Планда ажыр 98 тонна сүтү белектен болган эртен чылдың деңгизинден 628 тонна хай сүтү бүдүрген. Бо талазы-биле «Ленинчи орук» колхоз эки ажалдаан, СЭКП райкомунун болган райкуускомунун шилчир кызыл тургун туруп турар.

Агаар-бойдустун байдалы берге болган-даа болза бо район тараанын дээр дүжүдүн өстүрүп алган. Илангы Ленин аттыг, «Тиндиз» колхозтар гектар санында ортума-биле 9—10 центнер, чамдык участкалардан 14—15 центнер дүжүтү өстүрүп алган. Ол болза чер ажалынның бедик культураның — тарыларын кыска хуузада, бедик агротехникти деңгеле чорутканынның түндүгү болган. Сорттуг урезинер чашканы, черин чав болган кузун аяларын белектел алганы, тарыларын бок үнүштерден камгалааны, минералдык болган органиктик чедикшиктерин чорутканы, техника ажалынның кичирерин, тарыларын ажалдаанын таарымчалыг байдалы тургусканы, социалисттик чарышты бүтүдөгү билдирер болган дээштик кылдыр организастааны — бо бүгү практикалык хемчеглер ол ажал-агыларын чер ажалында чедикшиктерин хандырган.

СЭКП ТК-ның март Пленумунун соонда болган ол баштайгы чедикшиктерин районун чонук курунени колхозтарга көргүскөн улут дузалычы-биле база хол-бааштыр турар. Көзө ажал-агы продукттарын белектээринин планнашканынның шилчегин, келдизин ажал-агыларынның материалдык согузгалын бедиктеги көзө ажал-агы продукттарын бүдүрерин көзүдөр талазы-биле

колхозчуларын чүткүлүн бедикте. Районун колхозтарынның курунече өрелеринден 510 муу рубльди үндүр бижээн, 173 муу рубльди төлөөринин хуусаанын уаткан. Көзө ажал-агы продукттарын курунече сатып алырын өртектерин улаттырган-дындан ук районун колхозтары 569 муу рубль немелде орутканы алган. Көзө ажал-агынын чавгылыш чок кудурлушкунун орунуче кирер, чонук материалдык болган культурут дегенди бедилер дээр Коммунисттик партиянын, Совет чакыткан чорутур турар бүгү-ле хемчеглерин ханызы-биле бедилер билер чоруктун демдээ районун партия конференциясына делегаторын саналарындан көзүлген.

Конференция чүчү четпес деп санааныл? Мурнакчыларын чедикшиктерин болган ажал-хемчеглер — көзө ажал-агыга күш-ажалын бүдүрүкчүлүн бедилеринин эгертинмес үндүр дээр. Ол дүжүдүгү бүдүрүлгө калбаа-биле бедилерин районун партия организациянык чедип албаан. «Тиндиз» колхозтун санындагы Капиталина Архипова инек бүрүзүндө ортума-биле 1880 ажалыг сүтү саткан турда, колхоз чүткө мун ажалы, район 1180 ажалыг сүтү саткан, а чамдык саныларынның түндүгү оон-даа өвсөш. Тараанын гектардан дүжүдү бир колхозка 10—15 центнер турда, өскелеринге 3—4 центнер болгудан. «Кызыл туз» колхозтун хойжуу Салчак Берек чүс хойга оонаштыр 109 хураган алганда, а оң колхозу интин-биле 61-де, район 78-де хураган алган. Мал ажалынның продукттарын белектээринин чыл планын барык-ла бүгү колхозтар күсүдүп турда, а «Бурнаар» колхоз эйт, сүт, дук белектеленин чавгызын-даа планын күсүтпээн. «Октябрь 14 чылы» колхоз курунече дук сазарынның планын үскен. Мурнакчыларын чедикшиктерин бүгү-нитинин болдурун чедип албаан деп чүвенин фактыларын көргүзө бедилеринин индик болган.

Колхозтар экономикалык ажал багай тургустанынын делегатор чилдизинин шугуналарын. Районда чамдык ажал-агыларын удуруткучулар, партия болган совет ажалдакчылар, ханы тускай эртемгерлер безин ажал-агыларын экономика талазы-биле хемчеглер ханы анализтер көрбөй турарлар. Планар куусетинин турза-даа, продукциянын чавгыс-

тын хемчеглерин чарыгдалар улут. Центнер инек эдинин бот-уези «Бурнаар» колхозка чыл санында чавгызынын орунуча, ханы улам улгалып турар. Илангы 1963 чылда анаа 1 центнер эйтти бүдүреринге 70 рубль 80 көпөк үнгөн болза, а 1965 чылда 96 рубль чарыгдалган. Илангы чамдык колхозтарын сан-хем-экономикиг байдалы дыка кошмак, агар санында акша үстүп турар фактылар бар.

Районун коммунистеринин болган комсомолчуларынның хей кезин шут-ла материалдык чүдүдерин бүдүрүлгөдө, берге болган шийирлиг участкаларда ажалдап турар. Колхозтарын партия организацияларынның ролу өскөн. Илангы Ленин аттыг колхозтун партия организациянык секретары аш (Спрыгин) СЭКП ТК-ның март Пленумунун шийирлерин амыдыралга боттандырар дээр черде дээр ажалдап турарын райкомун бирги секретары аш Федоров отчегтүг илеткеге демдээлген.

СЭКП райкомун, партия аге организацияларын колхоз бүдүрүлгөзинин участкаларына партия бөлүктөрүн тургустанынын ужурудузун чедир үндөвейти турарын конференция айткан. «Коммунизмче орук», «Ленинчи орук» колхозтарын бүдүрүлгө участкаларында мындага чедир партия-дуктер чок. Коммунист күш-

ажал дээр шийирлиг районда интин-биле конут кошмак. Бо талазы-биле партия, профивел организациялар багай ажалдап турар.

Хей-инити организацияларын ажалында партия удурутканын практикасында четпестерин конференцияга санал бергендер илердеп турган. Илангы дээр ажалыг деп санадып турар Ленин аттыг колхозтун партия организациянык бейин комсомол, профивел, хемчеглер организацияларын ажалын эки башкарбай, социалисттик чарышты организацияларга, массалар ортузунга организациянык болган кичиизинин ажалын чорударында ол организацияларынның ролу көдүрбөй, хамык-ла ажалды чүткө болу холгаарал турарын санал бергенер чугаалаан.

Конференцияны ажалында СЭКП ТК-ның инструктору аш А. Е. Соколов, СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары аш С. Б. Тока олар киришкен.

Конференциядан соңгунга райкомун бирги организациянык пленум СЭКП-нин Каа-Хем райкомунун бирги секретарына Н. П. Федоровту, секретарьларын аштер С. С. Сад, Д. А. Попков оларны сонгаан.

М. КАРА-ТОНГУТ,
«Шынын» тускай корреспонденти.

Өөренип турар бис

Өске бүгү черлерге ышкыш, бистин «Искра» колхозка партия, комсомол чырыдышынын өөрелде ба-за-ла октябрь 1-де эгелээн. Марксизм-ленинизм үндөвүнүн 4 чыл хуусаалыг школында 30 кичи өөренип турар бис.

Школанык кол пропагандия Х. Дугаржап, пропагандия М. Анай-оол болган даргазы башкы Анчымаа Дамба оларын кызымак ажалдап турарындан кичаалдар доктааттынган хунунде үзүктел чок эртип турар.

Школанык диннакчыларын өөрелде дээр күзөл-сонугралы бедик. Оларын интинден К. Сүтүт-оол, М. Бичин-Уруг, О. Төгүс, М. Дестай-оол, Т. Ооржак, А. Дамба олар өөрелде чылынын эгелден бээр чарык-даа кичаал үсейин, илдеп-илг өөренип, темаларын ханызы-биле билеп ал турарлар.

Пропандист анык коммунист

М. Анай-оол өөренип турар темаларын диннакчыларга солун болган билдирер кылдыр тайылбырлап за-ла октябрь 1-де эгелээн. Марксизм-ленинизм үндөвүнүн 4 чыл хуусаалыг школында 30 кичи өөренип турар бис.

Колхозта өске хевирин өөрелдигери база чоруп турар. Колхозта политикамын өөренип семинарда 20 кичи өөренип турар. Оон пропагандия К. Семис-оол кичаалдарын ажи организастап турарындан, диннакчылар илдеп-илг өөренип турар. Ол ышкы колхозтун малчыларынга 10 кезек черде зооветеринария бөлүмүнүн организастаан. Инда колхозта малчылар, саякчылар өөренип турар. Ол бөлүмүнүн кичаалдары фермаларга, хойжу бригадаларга доктааттынган хунунде организасты эртип турар.

С. ТАСПАЙ.

Чав-Хемчег район.

ЭКИ ЭГЕЛЭЭШКИН

СЭКП-нин Барыин-Хемчик райкомунун бюрозунун доктаалын өзүгү партия аге организацияларынның секретарьларын, оларын ораакчыларын чыл хуусаалыг школын организастап тургусканы. Инда колхоз, совхозтарда партбюро кечигинерин, район төвүндө албан организация-

ларда аге организацияларын секретарьлары база хаара туттунган.

Школанык диннакчылар партия Төп Комитетинин Пленумарынның материалдарын улус ажал-агынын адырла-

арынын аайы-биле өөренип болган ол талазы-биле семинарларын база эрттерип, диннакчыларын теоретиктиг билгин бедилер, практиктиг ажал-чорудулгазын байлар. Баштайгы кичаалдарынның түндүгү

чамдык эге организация секретарьларынның организаста чок кичаал үзөр чорун көргүскөн болган оон моон солгаар болдурбазы-биле, эки эгелээшкенин амыдыралга боттандырар дээр партия райкому шынгы хемчеглерин алган.

Т. ТАЛГАНЧИК.

Хову-Ансындан

НАЙЫРАЛДЫГ КУН-БИЛЕ

Бистин бригадасы «Тыва кобальт» тузуг эргелекчилерин бирги тузуг участкада өң-не баштай коммунист күш-ажалын деп атты чалаан алган. Ол атты чоругарал-биле эдилеп эгелээшкенин 1962 чылдан бээр бисте бедилерин планын ооналда күсүтпөй-мей барган мындыг чавгыс-даа таарылга чок. Бо чылдың 11 айларында тузуг материалдары-биле хандырылга бисте чедик чок турза-даа, бүдүрүлгө планчыгы күсүдүп шыдаан бис. Ам бо хунверде база-ла чедик чылдың соолуг айымда бедик көргүзүлгү болуу дээр чүтүлдүг ажалдап тур бис.

Декабрь айда интин-биле 8 муу рубль тузуг ажалдарын чорударын бисте дааскан бис. Ону канчап-даа турган. Илангы күсүдүп ужураут бис. Бо хунверде бригаданык кечигинерин ботон кудуп белектээр опалучкалар кылмырчыч кирген.

Бо үзүң дүжүдүндэ бистин бригаданык бүгү кечигинерин быгыт найыралдыг коллектив болу берген. Чыл дүжүдүндэ бистин бригаданык кым-даа үнүп чорутпаан. Илдың элтиг-найыралдыг болурун кандыг-даа ажал-хемчегтиг үндөвүн кылдыр санап турар бис. Балдаң Кара-оол, Оюн Бугажи, Санда Шымыртай, Михаил Воронов, Петр Чегашинин, Федосия Шымылова олар ышкы мурнакчылар бистин бичиг коллективисттиг чоругаралы болуп турар. Бригадасы комплекслиг болганда, бис шунтуусе холушмак тузугу мержепиде чедип алгалаан бис. Амгы үеде бистин бригадала дашчы-бетончик, бызаачы, арыстурщик бо мержепиде чедик бис.

Биз амыр-чурмуу дыкка шымыр. Бо үеде дээр чавгыс-даа кичи ажал шыганды хемчег-даа ооналдан көрбөдү. Кыскамы-биле чугаалаарга, мен бо өөрүмге таарымалык турар мен.

Ува чылдаан эгелеп бистин бригадасы чүмү-биле өөренип киритер апар. Хундус оолдар ажалдап, чав-хемчег хундус, кел-

СОЛДАТТАР-ЭРЕС ООЛАР

Бо улут тузугта чүткө бригадир болуп, ийн чыл чедир ажалдап тур мен. Мурнууда удурутп турганын бригада мурнакчыларын дурутууга чоруп келген чүе. Эртен айык тончулукта мен тузуг эргелекчилер кел дүрткен. Бездэ бээрме, Хову-Ансынын тузугта чав ажалык солдаттар чедип келген, оларын бир чамдыкыны тускай бригада кылдыр кескен, өскелер бригадирлар деп тур бис, чүе деп болар сен? диди. Ур-даа болжамал көрбөзүн болган. Ам канчаар, эш-орук мержепиде оредир диди. А солдаттар дээрме шалга-чурмаа өөрелген улус, бисте кол чугула чүе өң-ла болгай? Илангы мен 16 амык тузугу-лут апардым.

Бис ам кады ажалдаа-ла ай чедер чыган тур бис. Эң-не берге чүе — солдат эштеринин чавгыс-даа амыдыралында балды тузуг көрбөзүн болган. Ам канчаар, эш-орук мержепиде өредир апар. Солдаттар боттары эрес оолдар болду. Тузугу мержепиде чоруг-даа чавгыс-даа, сатылга-чурмуу дыкка шымыр. Бо үеде дээр чавгыс-даа кичи ажал шыганды хемчег-даа ооналдан көрбөдү. Кыскамы-биле чугаалаарга, мен бо өөрүмге таарымалык турар мен.

Ува чылдаан эгелеп бистин бригадасы чүмү-биле өөренип киритер апар. Хундус оолдар ажалдап, чав-хемчег хундус, кел-

Бригадирлер чугаалап тур

жээ теория талазы-биле өөренип дээр башытарлар. Тузугу мержепиде чедип амырны тускай 160 шактыг программаны олар өөренип эрттерер. Оон соонда оларын практика кырылга канчаар ажалдап турганын кол барымдалагышан, квалификация комиссияныг арыял дуулары-биле кирер.

Амгы үеде бистин бригадасы кол коруптаа иштики дериглерин турар таван салып, кудуртп кран турар черлерин белектеп турар бис. Бир чамдыкыны чынып-турар хана база кылмып турар. Эскээр чугаалаарга, бистин оолдар хонучу тузугулардан дуздак чок ажалды күсүдүп турар. Бистин кылмып турар ханымын тузугу 120 метр болган орта 440 кубометр бетон кузугун турар ужураут. Бо дээрме харысалаары ажал. Ону күсүдүп шыдаар бис.

Моон-биле бергенштер бистин улут-ла хонудалымы — тузуг материалдары-биле хандырылганын четпей турары болуу. Чүтү-даа септир алыр, кандыг-даа ажалды кылдыр дээрме, холууска чедикпей баар, ботон чок болуу — ол бүгү бистин таарымчалыг ажалдаарымыска шактыктык турарында хонудалымы аргамыс чок. Бо талазы-биле тузуг эргелекчилер «Тыва тузугу» трезиниң дузалар бүдүрүлгөдөр комбинатынын Хову-Ансында участка дарый хемчег алыр боор деп, катап-катап илдеген каар апар.

Иргит МОНГЕ,
бригадир.

ЧУРУКТА: Хову-Ансынын чав чурттакчы суурунун тузугуна А. П. Гауховтун бригадасы ажалдап турар. Ол бригаданын мурнакчы бызаачымы АЛЕКСАНДР ГОРОШНИКТИН ажалдап турары.

Фото О. НАМЧЫЛАК биле А. СОДУНАМНЫ.

Ажыл улам хайныккан

Бай-Тайга районунун Тээлиде тузуг-септелеге участогу тургустаныннан бээр мындыг-ла үр үе эрті-пазын, инчалда-лаа оон тузугуларын бо тенни интинде багай өвс түн-пелдерин чедип алганар. Анаа бо чылдын 490 дөрбөдичи метр чуртталга тузугун планга берген. Ол планын тузугулар 100 хуу күсүдүп, чуртталга фондугунун капитал салышынынга 54 муу рубльди кирген

болган 33 муу рубль камналганы алган. Тузугуларын шугуру күш-ажалын үнелеп көргөш, оларын материалдык соугуралын хандырып, ажалын бүрүзүгө ай санында 90 рубль ажал төлөвүн берип келген.

Участоктун тузугуларын чав чуртталга шөлүн ажалдап кирер-биле кызыгаралымын, албан-организация, коммунал-хандырылга

черлеринин бажынарнын капитал септелегенин, оларын ногажыдылга-газынга илдеп-илг кичирер, кызымак ажалдаанар. Илангы бо ажалга тузугулар И. Ошур, Х. Шымыр, У. Херел, Д. Буршук олар оңа илдеп-илг киришкенер.

Амгы үеде тузугулар Тээли суурда 300 олуттуг ийн кат клуб тузугуна ажалдап, 1966 чылдын тузугуларынга хемчеглер даш тузуг материалдарын баш үзү бедиктеп тур бис.

Х. ДӨРГЕН-ООЛ.

МА.ҒЫННАРЖЕ ДОКТАМАЛ САТЫШ САЛЫР

Кызыл хоорайның девискэринде «Сукпак» совхозтун малчынары СЭКП ТК-нын март пленумунун шийитирлерин амдыралга боттан-дыбышаан, бо чылын дээр түннел-дерин чедип алган. Бола болгаш шээр малтын арбын немелде деңизини чедип ал турар казартчылар совхозта өзөш эвес. Чижэ, Салчак Манай-оолтун уурткан бригаданын кел-житүнери Салчак Очур, Иргит, Эрес-оол, Салчак Ким-оол, Салчак Кара олар 1600 баш хойларны оларалып, семиртип азырааш, белеткел пункту-зунга дузаарга, оларнын нияти не-мешкен деңизин 8 тонна 400 кг бо-лган. Немелде деңиз дээр бригаданын келжитүнери 466 рубльди алган.

Совхозтун хоочун малчынарын бээрзин коммунист О. Сеңгин база калары О. Контар бо чылын бола малды семиртип талазы-биле бети-күргүзүлгөни чедип алганар. Чай-гы үеде 202 шарыны олар семиртип каларып, Саял тайгазынга орук ара олараткаш, Абаканда мал худуап алып черге күзүн сүрүп чедирген. Чайгы семиртилгенни күсели-биле дүжүлгалып малчынар 16 тонна 290 килограмм немелде деңизини чедип алган. Сеңгин болгаш оон мал-чын өөрү партианын XIII съезди-зинге күш-ажылы белеткит ужура-жыр дээр социалисттик чарышка ки-ришпешаан, амгы үеде 211 шарыны Бүрөн ховузуна семиртип оларал-дып, немелде чөмөр-биле азырап ту-рар.

Бир эвес совхозтун дирекция чери (директору аш Серектин) партия аге организациязы (секретары аш Сагадаков), профбөлүмдөгүн ажыл-чын комитети (ларгасы аш Ондар) малчынарын амдырал-чуртталга-зынын, өөредилгенин болгаш кул-туралык негедилерин дугайында доктаамал сагыш салып келген бо-ла. «Сукпактын» ажил-инчилерини челишиктерин амгызындагы ыракта артык турары маргылаа чок.

Малчынар ортузунга салгыны

кышкы үеде дык чөтпес организа-ста. «Кок-Тей» болгаш «Сукпак» совхозтарын малчынары, механи-заторларын хандылары-биле Кызыл горпозунун тускайлап берген чыгыс автолаказы амгы кышкы үеде та-рымк коданнарда малчынарга хүн бүрүнүн эржекч чугула херегел-бараннарын чогуур үезинде чедирип берип шылаас аларган. Иччангап, бири, үшкү, дөрткү коданнарда хой-жулар, инек каларчылары үлетпү-рүн болгаш аш-чөмөнчү барааны-рын, бири ээлчеге шайны, оттуг-мышты, даланын, дусту, үе аймаан салып алары-биле Кызыл хоорайжы кыштын согузунга чорумал машина манал, шүдүп кирип турар. Совхоз-ка амгы автолакавы тускайлап бээр дугайында айтыртыгы совхоз-тун дирекциязы мынчага чедир тур-гуспаан.

Совхоз төвүндө киж ижилери кышкы үеде малчынарын аалары-га барбастаан. Малчынарда «Малчын» шынылыгынын мынчага чедир тыппып бербөөн ужурунда, Кызыл хоорайга өмчиге келген хой-жулар, каларчылар үр ээлчеге манал, шүдүдүр ужура таваржып турар. Республиканын эске колхозтары болгаш совхозтары боттарынын мал-чынарынга «Малчын шынылыгы» шаг-ла-ла тыппып берген, ыччангап олар өмчиге ээлчеге чокка кирип, ав-тобустарга бири ээлчеге олуруп, малчынарден барааннары база-ла ээлчеге чокка салып ал турары бил-динтип болгай. А совхоз директору аш Серектин «Малчын шынылыгы-нын» дугайын мынчага чедир безин дымнааан, билбес олуруп турар.

Малчынарын чурттап бажи-нарын кышка үдүр септеп, чыгыла-ваан. Чижэ, С. Оюунуң, С. Очур-нун, Б. Ондарын, О. Контарын бажинарынын ийги сонга рамала-

рын совхозтун удурутчулары ок-табрынын эгезинде-ле кылдырып бээр деп аазаан турган. Ол аазаашын амга чедир күтсүттинген. Бүрөн хо-вузуна малчынарын олар мыжы кышкы үеде үстүп турда, совхозтун дирекциязы чогуур хөмчөөн албаан.

Малчынарын чанында хову-трактор бригаданын төвүндө сов-хозтун барык бүгү механизаторлары, тараа арылаачылары—40 ажыг ки-жи амгы үеде ажилдап турар. Ында чунар бажи ажилдаваан бээр ам ийи ай, а нийтинде чөмөнчөлө-чери хагымангадан бээр бир ай ажыг үе эркен. Механизаторларын кышкы үеде ажилдап келер тускай хелперин совхозтун дирекциязы ам-даа үндүрүп бербөөн.

Малчынар, механизаторлар орту-зунга масса-политикти ажилды ча-мыс денемде тургускан. Агитатор-ларны партия организациязы мынча-га чедир малчынарга быгылаваан, лекция, беседа, номчулга бо чылдык ноябрыдан декабрынын сөөлүг хүн-нөринге чедир болбаан. Политикти чырыдышыкынын системазында өөредилге малчынардан, механи-заторлардан чыгыс-даа киж и хаа-ра тутунаан. Малчынарын зоо-ветеринардык болгаш механизатор-ларнын мергежил белидер техникум-ти өөредилгезин организастааан.

Көзүнүн ажил-инчилеринин културалык негедилерин хандылар дугайында совхозтун дирекция чери, партия организациязы болгаш проф-бөлүмдөгүн ажилчын комитети чо-гуур сагыш салбаан. Малчынарда почта чедир кижини дирекция че-ри тускайлааан, ыччангап олар боттарынын чагаан солунарын, журналарын, келген чагааларын, телеграммаларын бүдүн чартык ай болгаш ап турар.

Малчынар, механизаторлар ду-гайында сагыш салышыкын кичээ-гейин төвүндө доктаамал турар ужурап.

Д. ИРГИТ.

ДАШТЫКЫДА

Делегейде бирги черлеринң бирээзинде

У.ЛАН-БАТОР. (СЭТА). Дээр өөредилге черлеринин санынын талазы-биле улусчу Моол амгы үеде делегейде бирги черлеринң бирээзин ээлеп турар. Республи-када 10 муң киж ил бурдууңе 104 студенттер оонажыр, а тус-кай ортумак өөредилге черле-ринде өөреникчилерин санын алырга, 10 муң чурттакчы чоңа 90 киж и оонажыр.

Революция мурундагы Моолга дээр болгаш тускай ортумак эртемниң тускай эртемниглерин белеткээр чыгыс-даа өөредилге чери турбаан. Чуртка нийт эр-темин баштайгы школазы үг-ле 1921 чылда — улусчу револю-ция боттарынын чылында

БЕРЛИН. (СЭТА). Улетпүр бу-дуртүлгөри чыл ооналгаларын хуусаа бетинде күтсүткен дуга-йында рапорттар ГДР-ниң бүгү округтарында кэлп турар. Хим-ия улустурун ажилдачыла-ры бараангы продукция бүдү-рер талазы-биле чыл плавны күтсүткен. Чыл ооналгаларын ху-саа бетинде ботталдырган бүдү-рүлгөлерин аразында — Таала болгаш Гредцеде металлургия

Чаа румын трактор

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Брашовта трактор заводунда «С-650» дээр пашырбас тракторлары масса-ла бүдүрүп кириккен. Ол дээр-ге делегейде Лейпциг аймак-зынга алды металлургия алган «У-650» дээр дугурутүр тракторун кады төрөп дуңама-дыр.

Азы чылдык (1960—1965 чыл-дарын) дургузуна Брашовтун

ажыттыган, а чыл сөөлүзүлдү тускай ортумак өөредилге чери-башкы ууллашкан көстүп ке-ген.

Амгы үеде чурттуң 7 дээр өө-редилге черлерин 17 ажыг профе-ссияларнын тускай эртемниглер-ин, а тускай ортумак өөредилге черлерин 60 ажыг профессиялар-нын тускай эртемниглерин белет-кеп турар.

Мергежилдик кадрларны белет-кеп алырга улусчу Моолга соци-алисттик чурттар удуз дуңаы че-дирип турар. Ол чурттарында дээр өөредилге черлеринде 3 муң чыгам моол студенттер өөре-лип турар. Оларнын 2,6 муң Совет Эвилелинде өөренип турар.

заводтары, Борнда хүрөң хөмүр даштык компаниязы, «Буна» дээр нефть-химия компаниязы бар.

Берлинде Обершрейде элек-трокабель заводу 1966 чылдык үзүңгө ажилдап кирге-ле чар-тык ай ажып турар. ГДР-ниң па-быскалыгынын чурт улустуру бо чылдык бараангы продукция бүдүрүп улустурун плавны 54 муң марка акшага ажыр күтсүткен.

трактор тудукчулары 100 муң тракторларын бүдүрүп үндүргөн. Бүдүрүлгөни продукциянын даштыкыма база үндүрүп турар. Европанын, Азиянын, Африка-нык болгаш Латин Американык дык хой чурттарында ол тра-кторларны бедил-биле үнелеп көр-гөн.

ВДР-ниң Даштыкы херектер министерствозунун медеглели

ХАНОЙ. (СЭТА). Япон чазам биле муруну-көй чалча «Зу-чурунун» аразында «нерзге» калсырап «бадылаан бижиктерин» солуканы-биле холбоштыр Вьетнамнык «Демократтык Республиказынын» Даштыкы херектер министерствозу медеглели парлап үндүргөн.

ВИА агентиледин парлап үндүргөн ол медеглелинде чугаалап турары болза, бо «көзүнүн» дузазы-биле америк империалисттер Муруну Кореяда боттарынын харыскыраан колониалисттик тергидеңизинин хөвээр артты-рар болгаш Сонгу-Чевн Азиянын чурттарында агрессивч шериг блогун тургузары-биле япон империалисттерин болгаш муруну-көй чалча «Зу-чурунун» аразында сүлчэин быжыгларын орадажып турар.

Кемвиң үүлгедиглер үргүлчүлөвишаан

ХАНОЙ. (СЭТА). Америк дайы-мырктар Муруну Вьетнамда кемвиң химиктиг дайынын үргүлчүлөп ту-рар. Чүгүл декабрының 7-ден 14-ке чедир безин америк самолёттар чыгыштан районнарда ои-он муң гектар чеге «химиктиг ажилдап кылымшыкыны» чорутка, ол район-нарда 40 муң ажыг киж и аары-биле хоранган деп. «Хосталга» аген-тилед дымнап турар.

Америк уудукчулар төлдөгө үнүш үнүп келген үезинде хоран химикаттарын чыгып турарлар. Оон түннелде ортумаа-биле алырга, кемвиң үнүш дүжүдү 60-дан 90 хуу чедир уууткатынып турар. Хостал-ган районнарда дүжүтү уууткаар согулга-биле хоран химикаттарын чыгып турар чүве деп. АКШ-тын камгалап министрствозунун төлө-лекчин чоктаа чаа албан «Зуу-биле медеглес». Муруну-Вьетнам патриоттары аш-чөмөң кызга-

даар болгаш Муруну Вьетнамда на-цонал-хосталгалык демиселди чур-т-биле бош тудар согулгаары «ууут программанын кезин» болза хоран химикаттарын чыгып болуп турар деп. «Нью-Йорк таймс» солу-тайлыгыраа.

ВДР-ниң Даштыкы херектер ми-нистерствозунун төлөлекчин ме-деглели кылып, муруну-Вьетнам дайында хоран бүдүмелерин америк агрессорларын ажилдап турарын шыгып буруу таппак. Хоран таары болгаш хоран бүдүмелерин чөтөк кылдып ажыгларын хорур дугайында делегей керөөлөрүн бо кемвиң үүлгедиглер наркыма-биле доромчулап турар деп, ол медеглес-де медеглес турар. Вьетнам чоңа уулар араатажыг химиктиг дайынын доп-дораян соодакырын АКШ-тан ВДР-ниң Даштыкы херектер мини-стерствозу шийтирлэп негеп турар.

ПАТРИОТТАРЫНҢ ЧЕДИИШКИННЕРИ

ХАНОЙ. (СЭТА). Муруну-Вьет-нам хосталга ариязынын отрядта-ры болгаш партизаннар чоңоо чаа Куанлиам мокувук Хиедүк район төвүнче халлашкын кылган бол-гаш чалча шериглерин гарвионун оортан үндүр сымарган. Ол дуга-йын ВИА агентиле «Хосталга» агентиледин дымнадын барым-даалааш дамчыдып турар. Хиедүк Давагата америк ууар чүл бааза-

аында 53 километр ырак турар. Бо болза патриоттарын хостал алганы ийги район төвү болуп турар. Бир-ги район төвү — Чангин бо чылдык эгезинде хостал.

Хиедүктү чогуугаа дорт хүн-нү дургузула Муруну Вьетнам-нык патриоттары сайгон шеригин беш түс хире солдаттарын чок кыл-ган дээрин «Хосталга» агентилели айтып турар.

ДАГОМЕЯНЫН ЧАА ЧАЗААНЫН БАШТАЙГЫ ХУРАЛЫ

КОТОНУ. (СЭТА). Дагомеянык по-литиктиг амдыралыгы үш негедиле болган нарындаалыкынын соон-да чуртта байдал турмушун бар чорутур. Чазак албан черлерин өй-тавында ажилдап эгезин. Дагоме-я шеригни төлөөлекчилерин чөт-терде контролду боттандырып турар.

Чоокта чаа чазактын чаа баш-тыкы генерал Кристоф Согло дека-

брь 23-те тургускан министрлер ка-бинетинин баштайгы хуралын чыгарды.

Алаа болган парлакта конферен-циязынга чүве чугаалап тургаш. Согло чаа чазактын согулгаларында доктааган. Чуртка таарымчалыг амдыралды катап тургузары ча-зактын база бир кол согулгама бу-дур деп, ол чугаалаан.

КУШТЕРНИ ӨСТҮРҮП ТУРАП

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Төлөлек-чилер палатазында республиканыч-ларын удурутчулар Фордтун радио-дамчытыр чүве чугаалап тургаш медеглесин болза «бо чылдык төп-тузуңе АКШ-тың Вьетнамда чөт-сентик куштерини саны 200 000 ки-ре кижиге кеткен турар». АКШ-

тың камгалап министр Макмаара-нык чоокта чаа Сайгонга чораш, эоп келген дораян кылган медеглес-ин «Вьетнамда америк шеригни саны 300 000 чедир, хары-лаа ол сандан ажыр көвүдөп болуп ду-гайында айтышкын кылдыр Форд үнелеп көргөн.

Документини пода кылыр

Яны-бүрү айтырлар талазы-биле яны-бүрү утка-шынарлыг бил-диришкелер улус судтарына ки-рип турар. Негеделинде-да, хомула-дык-да билдиришкелерин билдин-гир болгаш барымааладыг кылдыр бижирни чугула. Бижикти биче би-лир хамааталык билдиришкени би-ринде, юридиктиг конституция-дан, тодаргайлаа, алокаттан сүмө ап, оон дузазын алыр чугула.

Суд органдарына кирер негедиле, хо-мулаалар дугайында билдиришкени-нер тодаргай барымаалаг, билдин-гир, шын бижиттинген, чогуур үезинде харынын алыр билдингир.

Бир эвес негедиле, хомула тала-зы-биле билдиришкенин чогуур фактылар-биле хандырынаан, бил-динмес кылдыр бижиттинген болза, суд органдарынын ажилдачылары документилен өөренип көөр, фак-тыларын илердип дээр үр үени эр-тирп турар таварытталар эвэс эвес.

Чижэ, К. болгаш А. ашак-калай алды чыл чурттап келген, беш хар-лыг оолдуг турган, бир черге чурт-таарын сокоткан. Эки-тура-биле чарылаш, боттары дугурутүр чугаа-лашкан, огулн хөжөөн кижини төрөлгөн тур кижизилерин-биле би-рип кааш уттуңунаан. Ол он хар-лыг аларган, ону азырап, кижизил-турат өй-бүдө материалды дулаач-чы дилеп Каа-Хем районунун социал-хандырылга кижизинге, районуга билдиришкени кирерге, «дуза көр-гүзөр аргасы чок» деп харын бер-ген. Бир катар согулчулар-биле ужуражып, улус судунун ажилын дугайында илеткел кылганын соон-да, согулчулар саяал береш, ала-нези каалкан, төрөлгөн чурттап ту-рар, кайда-ла өөреним турар оол барын илердип, суд органы бир шийини тыварын санаалат турган-нар. Улус суду ол ала-нелерин и-сетеп тыпкан, уруг азыралын төдөр кылдыр шийтир үндүргөн, демги

оолду азырап кижизилдип турар өг-түлө ам уруг азыралын ал турар. Бистин сука ужуру билдинмес, бил-диришкенин ээи ат салбаан, кым-дан негедиле кылды турары билдинмес документ архиптен тыштан. Сөө-лүк кээп илерэни болза, демги оолду кижизилдип азырап турар өг-түлө кирген материал ол болган.

Негедиле, хомулаалар талазы-биле суд органдарына кирер документи-лерин билдингир болгаш чогуур фак-тылар-биле додурпун, херекти кө-дүрүп турар киж и болуун ат, фа-милызын херекти харылаап киж и-нин ат, чачылдын додуз-биле киргеш, фуртал турар черлерин адрезин билдиришкени кирер хер-ек. Негедиле, хомулааларын доку-ментилен тодаргай кылдындаа, чогуур өй-шаанда харын алдынар.

И. ПЕТУХОВ.
Каа-Хем район судунун улус шийтекечиз.

КОНФЕРЕНЦИЯНЫН БУДУУЗУНДЕ

Азияны, Африканын болгаш Ла-тин Американык улустарын эл-сеткил каттыштырылганын кон-ференцияны январь 3-те Кубанын майысыла Гаванага ажиттынар. Оон хүн чурумунда хой айтырлар кирип турар: империализмде, ко-ло-ниализмде болгаш неокло-ниализм-ден бурун хосталга дээр демисел; даштыкы шериг баазаларын чок кы-лыры болгаш агрессивч шериг бол-гаштарынга ууар демисел; аяроу-лүт чөт-сентик ажилдарын, бүдүрерин, ше-неп шылаарын болгаш мөөнээрин хоругдар дээр, ам бар бүгү аяроу-лүт чөт-сентик бүтүн чок кылды дээр, ону бүдүреринин бүгү арга-чөтсөктерин чок кылды дээр, чөтсөктеринин дүжүр болгаш бүгү-ниити тайбын дээр демисел; апартеид болгаш расизминин политиказынга ууар де-мисел; Африкада, Азияда болгаш Ла-тин Америкада хосталгалыг ший-чээшкенирге дуаламчынын айты-рымдары.

Уш дийтерин чурттарынын, оларын аразында улустары боо-чөтсөн холга туткаш, колониалдыг бай-чурумнарга азы чалча чазак-тарга ууар демиселдип турар чурт-тарынын политиктиг партияларынын болгаш хой-ниити организациалары-нын төлөөлекчилер конференцияга кирип. Гаванага 110 ажы чурт-тарынын төлөөлери бар. Делегейин салдарлыг болгаш массалыг органи-зациалары — Тайбынын бүгү деле-гей Чөвүлди, Профбөлүмдөгүн бүгү делегей Федерациязы, Делегей-ни хөжөөкчелерин демократтык Федерациязы, чамык еске-даа органи-зациалар конференцияга хайгаар-ракчылар болуп төлөөлөтөр.

Мындыг калак конференцияны чымдыларынын идеязы национал бот эрге, экономиктиг хосталга бол-гаш тайбын дээр 1961 чылда Мек-сикага болган латин-америк кон-ференцияга көдүрүлгөн. Империализм-ге болгаш колониализмге ууар бүгү-ле күштер ол идеяны калаа-биле деткан. Ий чыл болгонда, 1963 чылда, Азия болгаш Африка улустарынын Мошге (Таганькига) эл-сеткил каттыштырылганын кон-ференцияны хайгааракчылар бо-луп олтурушкан куба төлөөлөр үш

диптерин төлөөлекчилеринин кон-ференциязы Гаванага эрттирер деп Кубанын Революстуг чазакын ча-залганын аана дамчытып берген. Мындыг конференцияга белеткенир-биле улапанаа белеткел комитетин тургускан турган. 19 чурттарын, оларнын аразында Алжирин, Гана-ны, Гвинеяны, Муруну-Африка Республиканын, КАР-нын, Танзания-ны, Совет Эвилелин, БУР-нун, Индияны, Японияны, Кубаны, Гватемаланын политиктиг партияла-рынын болгаш хой-ниити организа-цияларынын төлөөлекчилер оа ко-митеттин составынга кирген.

Уш дийтерин улустарын эл-сеткил каттыштырылганын кон-ференциязын 1966 чылдын январь 3-тен 10-га чедир Гавана хоорайга эрттирер дугайында үе шийтир Азия-Африканын эл-сеткил каттыш-тырылганын 1965 чылдын майда Аккрага (Ганага) болган конфе-ренцияныг хүлээп алдыган. Конфе-ренциянык белеткел комитетинин баштайгы хуралы бо чылдын сен-табрыда Кайро болуп, конференция-нын хүн чуртунун төлөөлелери аңаа ажилдап кылган. Уш дийтерин бүгү улустарынга комитет кий-гырыг үндүргөш, бо конференциянык чедикшигин болурунга кужениш-кинерин салырыча оларын кий-гырыг. «Бо конференция импери-ализмге, колониализмге, неокло-ниализмге ууар, долу национал хама-рышпас чорум, социал депшиге болгаш улустар аразында тайбын дээр улустарын дем каткан дем-иселинге чугула үе-чада болур» деп, кийгырыгга оонаал демдегезин.

Уш дийтерин улустарын эл-сеткил каттыштырылганын конфе-ренциязы улустарын империализм-ге болгаш колониализмге ууар дем-исели күштелдеринге ууар роулу-лүт болуру чыганып чок. Эл-сеткил кат-тыштырылганын күчүлүг ший-чээшкени кылдыр каттыжар дээр Азияны, Африканын болгаш Латин Американык төлөөлекчилер бүгү төвүзүнү дургузула аңаа бир-ле дугаарында ужуражып ол. Бо кон-ференция Латин Америкада баштай-гы социалисттик чурттуг наймыска-

лынга эртер ол факт онза кайгамчык-ты болур.

Азияны, Африканык болгаш Ла-тин Американык улустары боттары-нын оонагай айтырларын. Ий-чалза-лаа оларын нийт эис согула-га — империализмге болгаш ко-ло-ниализмге ууар, политика талазы-биле хамаарышпас чорукту чалаал алыр дээр, экономика талазы-биле бот тускайлап чорукту быжылаар дээр демисел каттыштырып турар. Бүгү үш дийтерде колониалдыг «Зу-чуруннар» ам-даа турбушаан, олар чуртар чугу-бүрү хөвөрлөп-даа болуп турар. Африкада хамаарышпас 36 курунелерин догунап турары-биле чөтсөкшөр, Анголанын, Мозамбик-тин, «Португал» Гвинеянынын, Бе-чуаналенин, Свазилендин, Ба-столендин, Рио-Муниин, Фран-цуз Сомалин улустары, Муруну-Африка Республиканын 14 миллион чоңу, Муруну Родезиянык 4 миллион үдөин чурттакчылары колониалдыг бекетке турар. Азияда Марьян, Кар-олин, Маршалл ортудуктарда, Чөвн Самоада болгаш Гуам ортудукта АКШ-тын колониалдыг тергидели уууткатынаан; Полинезияны бол-гаш Океан океанын еске-даа ра-йоннарын дык хой ортудуктар Францианын эжелелинде турар. Аденин, Оманын, Маскаттын, Ка-тарын, Бахрейнин улустары Ан-глиянын колониалдыг кижизинин алаанда чурттап турар. Америк дий-те 24 девискээрлер АКШ-тын, Ан-глияны, Францияны, Голландия-нык шүүт колониалдыг тергидели-нин алаанда турбушаан. Ол дийте Панама каналын зоназы, Пуэрто-Рико, Виргин ортудуктар Каттыш-кан Штаттары; Британ Гондурас, Британ Гвиана, Бермуд, Багама бо-лгаш еске-даа ортудуктар — Англия-ны; Суринам (Голланд Гвиана), Нидерланд Антил ортудуктар — Голландияны; Француз Гвиана болгаш алаан кай ортудуктар — Франци-аны болуп турар. Америк дийте ко-ло-ниалдарын чурттакчы чоңу 8 мил-лион чыгам киж и.

Хөгжүп турар чурттада импери-алисттерин экономиктиг тергидели-ге ууар демиселдип айтырлары, бүгү-ле хөвөрлерин неокло-ниализм

политиказынга ууар демиселдип ай-тырлары конференциянын ажи-талыга чугула чери ээлээр.

Азияны, Африканык болгаш Ла-тин Американык политика талазы-биле хамаарышпас чорукту чедип алган улустары империалисттик күрү-недерин даралыгына ам-даа тавар-жып турар. АКШ, Англия, Франция болгаш барынын талакы еске-даа улуг курунелер хөгжүп турар чурттада экономиктиг күштүг туруштарыну ту-дуп турар болгаш олардан ойналар дээр бол-ла-да чок болуп турар. Ий-чалза-лаа амгы шагын үе-чадазын-да — капитализмден социализм-че шийчешкенин үе-чадазында, кү-чүлүг социалисттик лагерини түрүп турарынын байдалында, импе-риализм шаанда колония болгаш хамаарышпас чорон чуртта-биле чүгүл күчү-дүрүшкүнгө үндө-лөш, боттарынын харылааларын тургузуп шыдаар шийек чок болгаш неокло-ниализминин политиказынче, тодаргайлаа, боттарынын импе-риалисттик политиказын чаал-чажы-рарынын арганын кирер ужура таваржып турар. Неокло-ниалдар чаз национал курунелерин делегей-нин капиталисттик ажил-агынын системазынга канчал-даа тургаш тургузарын, хөгжүлгөни капитали-сттик эвес орунче оларын шийчи-рин болдурбас дээр бар-ла шаа-би-ле орадажып турар. Ол согулгаары чедип алыр дээр неокло-ни-алдар дык хой тактикти аргалаар-гы; экономиктиг болгаш сая-хө ду-аламчылык, агрессивч шериг бло-ктарын, сүлчээлери, коргуушкун-нарын, хөдөөлөшкенин, кыжа-нышкынарын, социалист ла-герин нүгүлдөө чоруктары бол-гаш еске-даа ол анызыг чүдүлгөн ажилдап турар.

Неокло-ниализмин империали-сттик политиказын механизмин бүгү үш дийте хөдөйлөп турар. Латин аме-ри-ка чурттар политика талазы-биле хамаарышпас чорукту эркен чыл-да чалаал алган. Ийчалзаж олар амдыга чедир чери кырында америк империалисттерин чартык колониалары байлаа турар. Поли-тиктиг, экономиктиг болгаш шериг бүдүштүг каш-даа кулданыкчы ду-

гуржугаларын АКШ латин-америк чурттарга дойнаштырган. АКШ-ка таарышпас «Зу-чурунна» ууар сүлчээлери организастап, эргилде-лерин боттандырып турар. Чүгүл сөөлүг чылдарда безин америкнаар, Аргентинага, Бразилияга, Эквадо-ро, Колумбияга болгаш еске-даа чамдык чурттарга шериг эргилделерин күт-күп кылган. Латин Американык дик камгалаалынын айтырлары АКШ-тын контролунга шуут-ла дамчып берген. Латин-америк курунелерин чөтсөкшөр куштерин Пентагон чөт-сөглөп, өөредип турар, олар камга-лалдык америкалар аразынын чөвү-лелин дамчытыр херек кырында Пентагонун дужааларын күтсөдип турар. Ол чөвүлөдип америк ге-нераллар башкарып турар. Америк им-периалисттер Доминикан Республика-га ханын дээрбелди болгаш үргө-дөшкенин кылган.

Гавана конференциязы АКШ-тын Латин Америкада экономиктиг тер-гиделинге ууар, латин-америк улустарын шийки херектерине АКШ-тын холгаарлаашкынынга ууар де-миселдип айтырлары чугаала-жыр. Революсчу Кубаны деткири-нин дугайында айтыртып, а ол ыш-каш АКШ-тын империалисттик поли-тиказынга ууар латин-америк улустарын демисели-биле эл-сеткил каттыштырылганын айтырларын чугаала

Тыванын аныктар организаци-
янын 40 чылын байырдалым-биле
уткаан республиканын комсомолчу-
аныктар элде. Жогжуш-ини театр-
нын улуг залында чыгыс-лаа
хостуг олут чок. Борбак хүрен
арын-шырайларына өөрүшүнүн
хүлүмүрүн кыпчыккан тыва, орус
аныктар оолдар, кыстар күш-ажыла
шылтарап, мурнакчы болган эш-өр-
үн шанаага, ону динитиг алыш
чакташкыныры-биле уткуп турган.

Шантканнарнын аразында Му-
каайлы Мадыр-оолду база кыйгы-
ган. Делге агинерин, күтер кара
оол олутура олутуна эрес-сору-
туруп кээп, тун дег ак динтерин
агартып хүлүмүрүп, шанаалын
алыры-биле баамкан.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин
Президиумунун Даргазы Б. Долган-
ма, анык малчыга Хүндүлде би-
жикти тыппып турда, залда олуту-
нарнын адыш чакташкыны урелан
шапкын хемини дааш-шымээн-де!
Бо хире өндүр улуг шанаалы де-
ди алды, ыдыл-ла белем эвес. А-
нык каларчы чоңуңуң мурнуңа
ажы-шчы күзөл-соруң көргүскөң,
каларган хонин очка-менди дорукту-
руп өстүргөң, бо хире улуг үнелелди
чезип алганы ол.

Мукаайлы кожа орган өөрүнүн
холдарын дыңазы-биле тудуп, ола-
рын байыр чедирген чыгыс-чымык
сөстөрүн сеткил-сагыжынын ханы-
зында өөрүшкү-биле дыңаап, ха-
рек-чүрээ дойдуп, болуңуң каларчы
амыдыралын, чыгыс бригадала
ажыдап турар эш-өрүн сактып,
«бо шанаал дээр, мээң бүгү
өөрүмүн кызым-ажылыңнын түн-
нели, оларнын ачы-ханыаазы ыш-
ка-жыл» деп чоргаарал-биле болуп кел-
ген.

«Таалин» совхозтун директору-
нун кабинетиде. Сандаларда анык
кадарчылар олутулган улуг чу-
гаа кылп, боттарынын санал-онал-
дарын солчуп органнар.

Аныктарнын хойжу бригада-
зын организастап тургузар үе че-
ле келген — деп, Мукаайлы кадар-
чы өөрүнүн арыннарыне эргилди
көрүп, шинирлиг чугаалаң.

Ам эргекс чугала чүве чүд дээр-
ге, калж бургуу бо херекти амын-
рал кырынга боттадырынгга бүгү

чүткүзүп, күш-ажылы үзүүн ки-
рери болуп-дур.

Мукаайлынын өөрү база-ла эрес-
соруку кирген болганын органнар.
Олар шунту-ла чыгыс түнелге кел-
генер. Калың-лаа чылдырыш-
кын чокка аныктар бригадалыг
организастап тургузар. Чүгге ча-
гыс айтырып шинирлеттинмейн

дир ботал кээр, кылыр ажы-ла
хай болган. Оон сеткил артында
залаша апарган. Мычантам ол бу-
рунгаар дап бээр, оон ылыг
адым ээсинин боталын билген чү-
ве дег, ыйа болган. Чинир как
дээрже бедип үн берген ханна-
рактар чүзүн-бүрүн ыларын ыла-
жып, каларчы аян тудуп турган-
нар. Делге-херин хову-шөлдөр
улам чымырып, каларчынын азы-
нын барааны каступ келген.

Совхоз төвүне болган улуг чу-
гаанын түнелин ол кадайы Сал-
чакка бирден бирээ чокка көрөп
бээр сеткил хайныгып чоруп ор-
ган.

Эжикте кирип ора-ла хүлүмү-
рөөн Мукаайлыны кадайы көргөш,
«кадай-ла бир өөрүңүң чүве менээ
чугаалаар дээр-дир ийин бо» деп
болаан. Мычантам ол дүргөн-де
айтырган.

Даргаларын чүгге кел диртең-
дир?

Ажы-агыл ужурунда-ла бол-
гай — деп, Мукаайлы серек чуга-
лааш, уламчылаан: «Бистин сов-
хозка аныктарнын хойжу бригада-
зын тургузарын чугаалаштымыс.

Аныктар бригадалык? А
бригадалык тургузуп алдынар бе
мычантам?

Сес кижилди аныктар брига-
далык партия, комсомол органи-
зацияларынын бирорларынга балы-
лап калды. Бригадалыкче мени сол-
гуп алдылар ышкылаң.

Ашанын чугааны Салчакка сол-
гуп болган чак болган. Мычантам
ныгыл бригадала чоңум калды болу-
рун деп чүвени билди алыксап,
улам-ла синигип айтырып ателген:

Бот-оругла-чарыгалыг бри-
гадаларнын дугайында мен сол-
гуптардан база номчугулаан мен. Ажы-
лың-лаа бүдүрүчүлүг, болуп болу
хандыгынар деп бижип турар бол-
гай. Бистин бо бригадалык калдыг
болуп чүвөл?

Бистин бригадалык база-ла төп-
чүтүгүн болуп. Машина-техника-
ны совхоз доктаамал хандынар. Бри-
гадалык ажылы-ижи планын, ча-
гыс ай улаанышкынын болуп...

Хүннер билдирбейн эртип тур-
а-тура, сизген кезип белеткээр үе
келген. Бригадир каларчы өөрүнүн
залдарын кезип хал турган, сизген
белеткээрче калж кирерин дү-
гүзүп алган. Совхозтун берген ма-
шиңа, трактор-биле каларчылар
чыгыс кийи дег деминг ажылап
турган, 46 тонна ситенин белет-
кеп алган.

Алдын күс дүшкөн. Чаа тургусту-
нуп турган бригадалык мурнуңа
кылза чогуур ажылар-ла хай апар-
ган. Мукаайлы бир хун хамык кыш-
таглары эргилди көйш көргөш,
кежээ бригадала кижигинерин чып

чөрлө эки-дир. Иччала-ла баштай-
гы чыла бергээр чалаа-бис. Чү-
те дээрге бригадала төвүгү чак ка-
жаалар база тудар болгай. Чокку
хүннерде кыштагларда хамык ка-
жааларын ханлыг байдалдын хы-
нап көрбөс болза чөрлө хоржос-тур
эвепс.

Мукаайлы бүгү чүвени эргил-

алгаш, хурал эрттирген. Байдал че-
ге дүрүзүшүнүн болган. Бригадала
төвүгге, Уургайлы-Чоогага үш
чүе-үш чүе хой кирер чак кажаа-
ларын тудар. Шынаа-шөлдөре бе-
леткеп каан ситенин кыштаг бур-
угаңе чедирер. Бригадалык груп-
пурту Норбу Кан-оол комсомолчу
кадарчыларын ам калдыг ажылы

дүргөн болгаш шалыкын кылырын

хурала чугаалаң:

Кышка уур бистин нинти бе-
леткеп ажылыштын байдалын
дүрүн партия организациалыгын се-
кретарыга чугаалаан мен. Ийи-үш
хонуктан бээр кажаа тудар туду
ыжын совхозтун машиналарын
сөөртүп дүжүр болду. Мычантам
бистин кол сорулгавыс болза, бал-
ды, хирээ туткаш, кажааларын ту-
дуп кириптери болуп.

Ол чөрлө чөптүг санал-дыр —
деп, Мукаайлы группурту дег-
кээ — Бригадала төвүгге кажааны
бис ийилген тудуп доктаамал. Мы-
чантам Багай-оол Чымба эске аш-
терин эвеледеп алгаш, бузуп дүжү-
дүн. Мычантам анаа улуг кажааны
база тудуп эгээр. Балды тудуп би-
лир кижиле болза, анаа кириш-
син. Бичин-лаа үе эрттирбейн тур-
ган, бо кажааларын тудуп доозар
ужурут бис. Бо бригадала төвүгге ка-
жааны көрүрер лаан. База ирик
кажаа-дир. Кыш дээрже биске бу-
зуп шылааларын таварыштырар
болгай. Хамык малдын чаш төдүн
очка-менди доруктуруп өстүреринс
чыгыс кажаа-хоралаан хамааржыр.

Кыш дүшкөн. Сыгыр дан чаа-
ла кылалып чырып орган. Мукаай-
лы кажаала хураганарын бир эр-
гип көрүп кааш, ситен кажаанын
чанынга чедип кээр, Кан-оол агаа
ужуражын келген.

Хураганарын эргип көрүп
каап турбаска, бот-боттарын баскы-
лашкып, чыгылап алмырлар-дыр
ийн — деп, Мукаайлы чугаалаң.

Кажаа чыгып-дыр. Бо улусту айын
тыппас-тыр мен. Шынаада хамык
ситенин мынчага чедип кыштаг бу-
руаңге дегере сөөртүп алгы деп
болдус. Ол дугайын дирекция че-

Хөжөмдөй ОЙДАН-ООЛ.

Техниктиг литератураны

ТЫВАДЫЧЕ

Бистин республиканын колхозта-
ры болгаш совхозтары кедээ ажы-
лагынын аны-бүрү техниказын чыл
бүрү немей ап, оларын башкарып
чоруур каларчы өөрүлүп турар.
Оларын аразында үндөйи тыва чоң-
ун оолдар, кыстары база хай.

Техниканы немейип турары эки-
ле, иччала-лаа оон эки ажылап
билбөс болза, ол чогуур ажыкты бе-
рип шыдабайн баар. Мычантам те-
хниканы бүдүрүчүлүг ажылаарын
чедип алдыра. оон тургузуп болгаш
оон ажаларын чүрүмүн, негелде-
лери эки билери чугула. Ийдиң
билгини алырынга механикага
техниктиг литература көңүлү улуг
дузаны көргүзөр. Иччала-лаа олар

га таарыштыр бижитинген тыва

дыл кырында машина, тракторнун

тургузуун, оларын чөп ажы-
лаарынын дугайында номнар чок.

Хүн бүрүнүн амыдыралыңга
ажылашкынын турар техниктиг тер-
минерини утказын тайылбырлаан.
улуг эвес кемчээлдиң словарь чогу
база хомуданч.

Хочоң тыва механикаторларын,
чолбаачыларын, ужуучуларын
арга-дүрүжүлганын бижан бичин
брошираларын, техниканын тургузуун
оон чөп эдилерин тайылбырлаан
номнарны тыва дылга үндүрерин би-
стин амыдыралымыс негеп турар.

М. ТАНОВ,
инженер-механик.

Чөөн-Хемчик район.

Хайгааралдан дашкаарлаан

Чамдык школаларда уруглар ки-
жиндигиниң чогуур кичээлгеини
салбайн турарында, өөредилгенин
ара каар, арагалар чорукче суну-
гар, шом-солаа үндүрүп, кем-херек
үүлгедир, хайгааралдан дашкаар-
лаан назы четпээннер бар бооп ту-
рар. Оон кичээлге Базы-Тала 8 чыл
школазынын 7-ин класкынын өөре-
никтизи Ондар Көшкөн-оол хамаар-
жыр. Көшкөн-оол 1965 чылдын
сентябрь 26-да Монгун Кемиконич
Орус-оолдун көгүлгенин кырып,
арагалаш, школазын кагган.

Орус-оол дээрин кеминг херек үү-

геткеш, ителге органыче кирген.

Назы четпээн Монгун Мergen-оол
базы олар-биле кады арагалал тур-
ган. Мergen-оол өөредилгенин каг-
ган, ыдыг байдал оолдун төрелде-
рин бичин-лаа дүрүтпегин турар.
Көшкөн-оолдун азын Ондар Да-
гыт-оол өг-бүленин кагаш, «Тыва»
совхозтун мал базазында сагыш
амык алган турар.

Ийне 8 чыл школазында байдал
моон дээрдевес. Өөреникчилер орай
дүгөге чедир кудумчуларда хөлсеп
чоруп туралар. Мында школа кол-
лективин, ада-недер, хой-ниини бо
чоруктарын чок кылырине кичээл-
гей салбайн турар.

Школазын ара кагган аныктар-
ны өөредилгеге хаара тудар тала-
мы-биле үстүңдө айткан чөлдөр
кежээки школарнын ролу көңүлү
күдү деңгелде. Кежээки школарда
азын бижиктериниң чүгге эвээш
кезип уруктага каз турар.

Назы четпээннер-биле кижини-
диге ажылын чорудуп турган,
айтык чөлдөстөрүн дыйык чок кы-
лып, кежээки школарнын ажылын
экижидери чугула. Партия, совет
органнар бо бүгүнү контролдап,
холга алза чогут.

М. ДӨРБЕТ-ООЛ.

Чөөн-Хемчик район.

Хайгааралдан дашкаарлаан

Чамдык школаларда уруглар ки-
жиндигиниң чогуур кичээлгеини
салбайн турарында, өөредилгенин
ара каар, арагалар чорукче суну-
гар, шом-солаа үндүрүп, кем-херек
үүлгедир, хайгааралдан дашкаар-
лаан назы четпээннер бар бооп ту-
рар. Оон кичээлге Базы-Тала 8 чыл
школазынын 7-ин класкынын өөре-
никтизи Ондар Көшкөн-оол хамаар-
жыр. Көшкөн-оол 1965 чылдын
сентябрь 26-да Монгун Кемиконич
Орус-оолдун көгүлгенин кырып,
арагалаш, школазын кагган.

Орус-оол дээрин кеминг херек үү-

геткеш, ителге органыче кирген.

Назы четпээн Монгун Мergen-оол
базы олар-биле кады арагалал тур-
ган. Мergen-оол өөредилгенин каг-
ган, ыдыг байдал оолдун төрелде-
рин бичин-лаа дүрүтпегин турар.
Көшкөн-оолдун азын Ондар Да-
гыт-оол өг-бүленин кагаш, «Тыва»
совхозтун мал базазында сагыш
амык алган турар.

Ийне 8 чыл школазында байдал
моон дээрдевес. Өөреникчилер орай
дүгөге чедир кудумчуларда хөлсеп
чоруп туралар. Мында школа кол-
лективин, ада-недер, хой-ниини бо
чоруктарын чок кылырине кичээл-
гей салбайн турар.

Школазын ара кагган аныктар-
ны өөредилгеге хаара тудар тала-
мы-биле үстүңдө айткан чөлдөр
кежээки школарнын ролу көңүлү
күдү деңгелде. Кежээки школарда
азын бижиктериниң чүгге эвээш
кезип уруктага каз турар.

Назы четпээннер-биле кижини-
диге ажылын чорудуп турган,
айтык чөлдөстөрүн дыйык чок кы-
лып, кежээки школарнын ажылын
экижидери чугула. Партия, совет
органнар бо бүгүнү контролдап,
холга алза чогут.

М. ДӨРБЕТ-ООЛ.

Чөөн-Хемчик район.

Хайгааралдан дашкаарлаан

Чамдык школаларда уруглар ки-
жиндигиниң чогуур кичээлгеини
салбайн турарында, өөредилгенин
ара каар, арагалар чорукче суну-
гар, шом-солаа үндүрүп, кем-херек
үүлгедир, хайгааралдан дашкаар-
лаан назы четпээннер бар бооп ту-
рар. Оон кичээлге Базы-Тала 8 чыл
школазынын 7-ин класкынын өөре-
никтизи Ондар Көшкөн-оол хамаар-
жыр. Көшкөн-оол 1965 чылдын
сентябрь 26-да Монгун Кемиконич
Орус-оолдун көгүлгенин кырып,
арагалаш, школазын кагган.

Орус-оол дээрин кеминг херек үү-

геткеш, ителге органыче кирген.

Назы четпээн Монгун Мergen-оол
базы олар-биле кады арагалал тур-
ган. Мergen-оол өөредилгенин каг-
ган, ыдыг байдал оолдун төрелде-
рин бичин-лаа дүрүтпегин турар.
Көшкөн-оолдун азын Ондар Да-
гыт-оол өг-бүленин кагаш, «Тыва»
совхозтун мал базазында сагыш
амык алган турар.

Ийне 8 чыл школазында байдал
моон дээрдевес. Өөреникчилер орай
дүгөге чедир кудумчуларда хөлсеп
чоруп туралар. Мында школа кол-
лективин, ада-недер, хой-ниини бо
чоруктарын чок кылырине кичээл-
гей салбайн турар.

Школазын ара кагган аныктар-
ны өөредилгеге хаара тудар тала-
мы-биле үстүңдө айткан чөлдөр
кежээки школарнын ролу көңүлү
күдү деңгелде. Кежээки школарда
азын бижиктериниң чүгге эвээш
кезип уруктага каз турар.

Назы четпээннер-биле кижини-
диге ажылын чорудуп турган,
айтык чөлдөстөрүн дыйык чок кы-
лып, кежээки школарнын ажылын
экижидери чугула. Партия, совет
органнар бо бүгүнү контролдап,
холга алза чогут.

М. ДӨРБЕТ-ООЛ.

Чөөн-Хемчик район.

Хайгааралдан дашкаарлаан

ринге чугаалап пат болдум. Трактор
чоруктаңа оозу чүгге чыгыс хун
ажылааш, делир чоруй баар. Ол
келгеш, бир-ийи катап сизген сөөр-
түп каарга-ла карангы дун дүжөр
боор чүве-дир.

Эртен совхоз төвү киргеш, ол
дугайын чугаалажып көрөй —
деп, группурт чугаалаң. Бригада-
нын болуңга чыгыс «Беларусь» бе-
рип каар чүве болза, ол-ла чүве-
дир ийин.

Бригаданы организастап тур-
гузарда, биске машина-техниканы
бүрүнү-биле хандырып бээр бис деп
азап турганнар болгай. Ону ут-
паан боор сен аа, эжим — деп, Му-
каайлы хыраалай берген караанын
кириптерин халу-биле суйбай ту-
кулаш, чугаалаң.

Азаанын үш
чыл манаар деп чүве бо эвес бе?
Бис боттарымыс кызып турган, ка-
жаа-хораны тудуп алдымыс. Биске
чүгү-ле шылааттынар-дыр, оон дораан
кыла шаап алыр-дыр бис...

Селтүн чапарынын үезинде
Бай-Тайганын анык малчыны Му-
каайлы Мадыр-оол-биле ужуражы
бердим. Күзөл-соруу кыпчыккан, ол
чайнаан орлан-эрес карактарлыг
анык оол болуңун хойжу амын-
ралынын, аныктар бригадалыгын
ажы-хоранын дугайында чоргаар-
ал-биле чугаалаң.

Партия кижигиниңе кандалап
анык кадарчы бо чылын 100 хойга
онааштыр 109 хураганын бүрүн
камгалап алган болгаш бир хойдан
2,4 кг дүстү кыргып дужааган.

Бистин аныктар бригадалык
бо чылын чүс хойга онааштыр 92
хураганын камгалап алган — деп,
анык бригадир өөрүшкүлүг чугаа-
лаң. Бригадалыгын кижигиниң
нери чөрлө илдепкейлиг улус. Ола-
рын аразында өөрүңе үдөгериң
көргүзүп турар анык кадарчылар
база бар. Чинээлээр, Норбу Кан-
оолду ап көрөөлөр. Ол чүс хойга
онааштыр чүс баш хураганын бү-
рүн камгалап алган. Шаң мындыг
кижилериниң ажылынын түнелгиде
бистин бригадалык багай эвес
ажы-ишчин көргүзүлгөң болуп
турары бо-дур.

Аныктарнын бо бригадалык чаа
тургустунган-даа болза, туугу-туу
таалазы-биле чооруу хөгүлүп өөр-
Ону Мукаайлы Мадыр-оол Сал-
чаконич мергежидиң ойдуну турар

Хөжөмдөй ОЙДАН-ООЛ.

Техниктиг литератураны

ТЫВАДЫЧЕ

Бистин республиканын колхозта-
ры болгаш совхозтары кедээ ажы-
лагынын аны-бүрү техниказын чыл
бүрү немей ап, оларын башкарып
чоруур каларчы өөрүлүп турар.
Оларын аразында үндөйи тыва чоң-
ун оолдар, кыстары база хай.

Техниканы немейип турары эки-
ле, иччала-лаа оон эки ажылап
билбөс болза, ол чогуур ажыкты бе-
рип шыдабайн баар. Мычантам те-
хниканы бүдүрүчүлүг ажылаарын
чедип алдыра. оон тургузуп болгаш
оон ажаларын чүрүмүн, негелде-
лери эки билери чугула. Ийдиң
билгини алырынга механикага
техниктиг литература көңүлү улуг
дузаны көргүзөр. Иччала-лаа олар

га таарыштыр бижитинген тыва

дыл кырында машина, тракторнун

тургузуун, оларын чөп ажы-
лаарынын дугайында номнар чок.

Хүн бүрүнүн амыдыралыңга
ажылашкынын турар техниктиг тер-
минерини утказын тайылбырлаан.
улуг эвес кемчээлдиң словарь чогу
база хомуданч.

Хочоң тыва механикаторларын,
чолбаачыларын, ужуучуларын
арга-дүрүжүлганын бижан бичин
брошираларын, техниканын тургузуун
оон чөп эдилерин тайылбырлаан
номнарны тыва дылга үндүрерин би-
стин амыдыралымыс негеп турар.

М. ТАНОВ,
инженер-механик.

Чөөн-Хемчик район.

Хайгааралдан дашкаарлаан

Чамдык школаларда уруглар ки-
жиндигиниң чогуур кичээлгеини
салбайн турарында, өөредилгенин
ара каар, арагалар чорукче суну-
гар, шом-солаа үндүрүп, кем-херек
үүлгедир, хайгааралдан дашкаар-
лаан назы четпээннер бар бооп ту-
рар. Оон кичээлге Базы-Тала 8 чыл
школазынын 7-ин класкынын өөре-
никтизи Ондар Көшкөн-оол хамаар-
жыр. Көшкөн-оол 1965 чылдын
сентябрь 26-да Монгун Кемиконич
Орус-оолдун көгүлгенин кырып,
арагалаш, школазын кагган.

Орус-оол дээрин кеминг херек үү-

геткеш, ителге органыче кирген.

Назы четпээн Монгун Мergen-оол
базы олар-биле кады арагалал тур-
ган. Мergen-оол өөредилгенин каг-
ган, ыдыг байдал оолдун төрелде-
рин бичин-лаа дүрүтпегин турар.
Көшкөн-оолдун азын Ондар Да-
гыт-оол өг-бүленин кагаш, «Тыва»
совхозтун мал базазында сагыш
амык алган турар.

Ийне 8 чыл школазында байдал
моон дээрдевес. Өөреникчилер орай
дүгөге чедир кудумчуларда хөлсеп
чоруп туралар. Мында школа кол-
лективин, ада-недер, хой-ниини бо
чоруктарын чок кылырине кичээл-
гей салбайн турар.

Школазын ара кагган аныктар-